ISSN (print) 2708-7530
Наукові перспективи № 5(71) 2026

УДК 351:330.322:338.246.8

https://doi.org/10.52058/2708-7530-2026-5(71)-273-285

Бурчак Ярослав Олександрович аспірант кафедри національної безпеки, публічного управління та адміністрування, Державний університет «Житомирська політехніка», м. Житомир, https://orcid.org/0009-0009-8588-4776

ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

Анотація. У статті досліджено особливості трансформації механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні в умовах воєнного стану та в контексті майбутньої повоєнної відбудови. Актуальність теми зумовлена тим, що повномасштабна війна суттєво змінила умови функціонування національної економіки, посилила безпекові, фінансові, інституційні та регуляторні ризики, а також істотно вплинула на інвестиційну активність як внутрішніх, так і зовнішніх суб'єктів господарювання. В умовах руйнування виробничої, транспортної, енергетичної та соціальної інфраструктури, зниження ділової активності, переміщення підприємств і трудових ресурсів інвестиційна діяльність набуває не лише економічного, а й стратегічного значення, оскільки безпосередньо пов'язана із забезпеченням стійкості держави, відновленням територіальних громад та модернізацією національної економіки.

Обґрунтовано, що традиційні підходи до державного регулювання інвестиційної діяльності, орієнтовані переважно на формування сприятливого інвестиційного клімату, податкове стимулювання та захист прав інвесторів, в умовах війни потребують суттєвого оновлення. Особливого значення набувають нормативно-правові, фінансово-економічні, податкові, інституційні, адміністративно-організаційні, інформаційно-комунікаційні, безпекові та міжнародно-координаційні механізми державного впливу. Доведено, що роль держави в сучасних умовах полягає не лише у створенні загальних правил інвестиційної діяльності, а й у формуванні системи гарантій, зниженні воєнних і політичних ризиків, забезпеченні прозорості процедур, підтримці стратегічно важливих галузей та координації міжнародної допомоги.

Наголошено, що повоєнна відбудова України потребуватиме цілісної, прогнозованої та інституційно узгодженої інвестиційної політики, здатної поєднати національні пріоритети розвитку, потреби територіальних громад, інтереси приватного капіталу та вимоги міжнародних партнерів. Визначено необхідність гармонізації національних механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності з європейськими підходами, зокрема щодо прозорості,

конкурентності, сталого розвитку, цифровізації, доброчесності та ефективного використання ресурсів відбудови.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, державне регулювання, воєнний стан, повоєнна відбудова, інвестиційна політика, публічне управління, економічна стійкість, інвестиційний клімат.

Yaroslav Oleksandrovych Burchak Postgraduate Student at the Department of National Security, Public Management and Administration, Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, https://orcid.org/0009-0009-8588-4776

TRANSFORMATION OF THE MECHANISMS OF STATE REGULATION OF INVESTMENT ACTIVITY UNDER MARTIAL LAW AND POST-WAR RECONSTRUCTION

Abstract. The article examines the specific features of the transformation of the mechanisms of state regulation of investment activity in Ukraine under martial law and in the context of future post-war reconstruction. The relevance of the topic is determined by the fact that the full-scale war has significantly changed the conditions for the functioning of the national economy, intensified security, financial, institutional and regulatory risks, and substantially affected the investment activity of both domestic and foreign business entities. Under the conditions of destruction of production, transport, energy and social infrastructure, decline in business activity, relocation of enterprises and labour resources, investment activity acquires not only economic but also strategic significance, as it is directly related to ensuring the resilience of the state, restoring territorial communities and modernising the national economy.

It is substantiated that traditional approaches to the state regulation of investment activity, focused mainly on creating a favourable investment climate, providing tax incentives and protecting investors' rights, require substantial renewal in wartime conditions. Normative and legal, financial and economic, tax, institutional, administrative and organisational, information and communication, security-related, and international coordination mechanisms of state influence acquire particular importance. It is proved that the role of the state in the current conditions is not limited to establishing general rules for investment activity, but also includes the formation of a system of guarantees, reduction of military and political risks, ensuring transparency of procedures, support for strategically important sectors and coordination of international assistance.

It is emphasised that Ukraine's post-war reconstruction will require a comprehensive, predictable and institutionally coordinated investment policy capable of combining national development priorities, the needs of territorial communities, the interests of private capital and the requirements of international partners. The need to harmonise national mechanisms of state regulation of investment activity with

European approaches is identified, particularly in terms of transparency, competitiveness, sustainable development, digitalisation, integrity and the efficient use of reconstruction resources.

Keywords: investment activity, state regulation, martial law, post-war reconstruction, investment policy, public administration, economic resilience, investment climate.

Постановка проблеми. Повномасштабна війна Російської Федерації проти України зумовила глибоку трансформацію соціально-економічних процесів, істотно змінивши умови функціонування національної економіки та характер державного впливу на інвестиційну діяльність. Інвестиційна сфера, яка в мирний час розглядається переважно як чинник економічного зростання, модернізації виробництва, технологічного оновлення та підвищення конкурентоспроможності держави, в умовах воєнного стану набуває значно ширшого змісту. Вона безпосередньо пов'язується із забезпеченням економічної стійкості, підтриманням критично важливих секторів, збереженням виробничого потенціалу, релокацією підприємств, відновленням пошкодженої інфраструктури та підготовкою підґрунтя для повоєнної відбудови.

Воєнний стан суттєво ускладнив інвестиційне середовище України. Передусім це проявляється у зростанні безпекових ризиків, пов'язаних із можливістю фізичного знищення або пошкодження активів, порушенням логістичних ланцюгів, нестабільністю енергопостачання, загрозами для трудових ресурсів та неможливістю прогнозування довгострокових економічних умов. Значна частина підприємств була змушена скоротити діяльність, змінити місце розташування, переорієнтувати виробничі процеси або перейти до режиму виживання. За таких обставин інвестори стикаються не лише з традиційними економічними ризиками, а й із комплексом воєнних, політичних, інституційних і правових загроз, що знижують готовність до вкладення капіталу в довгострокові проєкти.

Таким чином, наукова проблема полягає у необхідності комплексного осмислення змісту, напрямів і пріоритетів трансформації механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності в умовах воєнного стану та переходу до повоєнного відновлення. Йдеться про потребу визначення таких регуляторних підходів, які одночасно забезпечуватимуть підтримку поточної економічної стійкості, зниження ризиків для інвесторів, залучення внутрішнього й зовнішнього капіталу, ефективну координацію міжнародної допомоги та створення передумов для модернізаційного розвитку України у післявоєнний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблематики трансформації механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови охоплює кілька взаємопов'язаних наукових напрямів, серед яких особливе значення мають післявоєнне відновлення економіки, державна інвестиційна політика, активізація інвестиційних

процесів, регіональний розвиток, євроінтеграція та державно-приватне партнерство. Так, І. Хмарська, К. Кучерява та І. Клімова розглядають післявоєнне відновлення економіки України як складний і багатовекторний процес, пов'язаний із відновленням функціонування галузей, що зазнали негативного впливу внаслідок війни, а також із необхідністю формування нових підходів до соціально-економічного розвитку держави [1]. М. Шаповалов акцентує увагу на концептуальних засадах післявоєнного відновлення економіки України, підкреслюючи, що відновлення має передбачати не лише подолання наслідків руйнувань, а й створення передумов для модернізації економіки, зменшення регіональних диспропорцій та активізації інвестиційної діяльності на постраждалих територіях [2].

Важливе значення для розкриття теми мають дослідження, присвячені ролі інвестицій у відновленні окремих секторів економіки та формуванні державної інвестиційної політики. Зокрема, В. Гринів та О. Клепанчук розглядають інвестиційні процеси як важливу передумову післявоєнної відбудови торговельної галузі України, наголошуючи на необхідності залучення капіталу, впровадження інноваційних рішень та оновлення економічних зв'язків у секторах, що зазнали істотних втрат унаслідок війни [3]. М. Штань досліджує державну інвестиційну політику повоєнного відновлення та обґрунтовує її значення як системи інструментів впливу на національну економіку, ділову активність суб'єктів господарювання та формування сприятливих умов для залучення інвестиційних ресурсів [4]. У цьому контексті державна інвестиційна політика розглядається не лише як економічний інструмент, а і як важлива складова забезпечення стійкості та модернізації країни.

Окремий науковий інтерес становлять праці, у яких повоєнне відновлення України аналізується крізь призму євроінтеграції та державно-приватного партнерства. В. Гришко та Б. Киричук, досліджуючи євроінтеграцію як чинник післявоєнного відновлення України, наголошують на важливості пошуку інвестиційних партнерів, узгодження планів відбудови з європейськими підходами та використання інтеграційного потенціалу для залучення зовнішніх ресурсів [5]. А. Шевченко розглядає державно-приватне партнерство як один із ключових інструментів післявоєнної відбудови економіки України, здатний забезпечити поєднання ресурсів держави й бізнесу в умовах обмеженості бюджетного фінансування та значних потреб у відновленні інфраструктури [6]. Водночас, попри наявність значної кількості наукових праць, недостатньо систематизованими залишаються питання комплексної трансформації механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності саме в умовах воєнного стану, зокрема співвідношення традиційних інструментів інвестиційної політики з безпековими, цифровими, міжнародно-координаційними та антикорупційними механізмами, що й зумовлює актуальність подальшого дослідження цієї проблематики.

Мета статті — дослідити особливості трансформації механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні в умовах воєнного стану та обґрунтувати напрями їх удосконалення в контексті повоєнної відбудови.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційна діяльність є одним із ключових чинників економічного розвитку держави, оскільки забезпечує оновлення виробничого потенціалу, модернізацію інфраструктури, створення робочих місць, упровадження інновацій та підвищення конкурентоспроможності національної економіки. У широкому розумінні вона охоплює сукупність практичних дій суб'єктів господарювання, органів публічної влади, фінансових установ, міжнародних організацій та інших учасників економічних відносин, спрямованих на вкладення фінансових, матеріальних, технологічних, інтелектуальних та інших ресурсів з метою отримання економічного, соціального або стратегічного результату. Саме тому інвестиційна діяльність не може розглядатися лише як сфера приватної економічної ініціативи, адже її результати мають безпосередній вплив на темпи економічного зростання, структурну перебудову економіки, регіональний розвиток і рівень економічної безпеки держави [4].

У системі публічного управління інвестиційна діяльність виступає складним об'єктом регулювання, що поєднує інтереси держави, бізнесу, територіальних громад і суспільства. Для держави інвестиції є засобом реалізації стратегічних пріоритетів розвитку, розширення податкової бази, підтримки критично важливих галузей, розвитку інфраструктури та підвищення стійкості економіки. Для бізнесу вони створюють умови для розширення виробництва, технологічного оновлення, виходу на нові ринки та підвищення прибутковості. Для територіальних громад інвестиції є джерелом місцевого розвитку, формування нових робочих місць, збільшення бюджетних надходжень і покращення якості соціальної та виробничої інфраструктури [2].

Державне регулювання інвестиційної діяльності доцільно розглядати як цілеспрямований вплив держави на інвестиційні процеси за допомогою системи правових, економічних, фінансових, організаційних, інституційних та інформаційно-комунікаційних інструментів. Його основне призначення полягає у створенні сприятливих умов для залучення, захисту та ефективного використання інвестиційних ресурсів відповідно до стратегічних потреб суспільного розвитку. У цьому процесі держава виконує не лише регуляторну функцію, встановлюючи загальні правила здійснення інвестиційної діяльності, а й координаційну, гарантійну та стимулюючу функції, забезпечуючи узгодження інтересів публічного і приватного секторів [4].

Правовий механізм регулювання передбачає формування стабільної та передбачуваної нормативно-правової бази, яка визначає умови здійснення інвестицій, гарантії захисту прав інвесторів, порядок реалізації інвестиційних проєктів, особливості участі іноземного капіталу та механізми державно-приватного партнерства. Економічні й фінансові інструменти охоплюють

державні гарантії, пільгове кредитування, податкове стимулювання, грантову підтримку, бюджетне співфінансування та інші засоби спрямування інвестицій у пріоритетні сфери. Водночас інституційний та організаційний виміри регулювання пов'язані зі спроможністю органів публічної влади забезпечувати прозорість процедур, супровід інвестиційних проєктів, координацію між центральним, регіональним і місцевим рівнями управління, а також ефективну взаємодію з міжнародними партнерами [6].

В умовах воєнного стану та повоєнної відбудови значення інвестиційної діяльності істотно зростає, оскільки вона стає не лише джерелом економічного розвитку, а й інструментом відновлення зруйнованої інфраструктури, підтримки критичних секторів, збереження виробничого потенціалу та забезпечення економічної стійкості держави. За таких умов державне регулювання має бути спрямоване не лише на покращення загального інвестиційного клімату, а й на мінімізацію воєнних і політичних ризиків, формування системи гарантій для інвесторів, прозорий розподіл ресурсів відбудови та узгодження інвестиційних пріоритетів із завданнями національної безпеки й європейської інтеграції України [5]. Таким чином, інвестиційна діяльність як об'єкт державного регулювання потребує комплексного підходу, що поєднує економічні стимули, правові гарантії, інституційну спроможність та стратегічне бачення повоєнного розвитку держави.

Воєнний стан істотно змінив параметри функціонування інвестиційного середовища України, посиливши ризики, які в мирний час мали переважно економічний, фінансовий або інституційний характер. Повномасштабна війна сформувала принципово нову систему обмежень для інвестиційної діяльності, у межах якої ключовим чинником ухвалення інвестиційних рішень стала безпека. Йдеться не лише про загрозу фізичного знищення або пошкодження виробничих потужностей, об'єктів інфраструктури, складських приміщень, енергетичних систем і транспортних вузлів, а й про загальну невизначеність щодо тривалості бойових дій, стабільності ринків, доступності ресурсів і прогнозованості державної політики. У таких умовах інвестори змушені враховувати не тільки очікувану прибутковість проєктів, а й можливість втрати активів, порушення виробничих циклів, неможливість виконання контрактних зобов'язань та зростання витрат на безпеку.

Одним із найбільш відчутних наслідків війни для інвестиційного середовища стало руйнування інфраструктури та пошкодження активів суб'єктів господарювання. Знищення або порушення роботи транспортної, енергетичної, виробничої, соціальної та комунальної інфраструктури безпосередньо впливає на вартість реалізації інвестиційних проєктів, строки їх окупності та загальну інвестиційну привабливість територій. Ускладнення логістики, блокування або перевантаження окремих транспортних маршрутів, зростання вартості перевезень і нестабільність енергопостачання обмежують можливості підприємств

планувати виробничу діяльність і розширювати інвестиційні програми. Особливо гостро ці проблеми проявляються у регіонах, наближених до зон бойових дій або таких, що зазнали значних руйнувань [2].

Суттєвим стримувальним чинником для інвестиційної активності є дефіцит фінансових ресурсів. В умовах війни значна частина бюджетних видатків спрямовується на оборону, безпеку, соціальний захист і підтримку базового функціонування держави, що обмежує можливості прямого фінансування інвестиційних програм. Водночас приватний сектор стикається зі зниженням платоспроможного попиту, зростанням вартості кредитних ресурсів, підвищенням операційних витрат і скороченням доступу до довгострокового капіталу. Зниження купівельної спроможності населення також впливає на інвестиційну привабливість окремих галузей, насамперед тих, що орієнтовані на внутрішній споживчий ринок. Додатковим викликом є міграція населення та трудових ресурсів, яка змінює структуру ринку праці, поглиблює кадровий дефіцит у певних секторах і знижує спроможність підприємств реалізовувати нові інвестиційні проєкти [3].

Окрему групу ризиків становлять інституційні та регуляторні чинники. В умовах воєнного стану держава змушена оперативно змінювати правила економічної діяльності, запроваджувати тимчасові обмеження, перерозподіляти бюджетні ресурси та адаптувати адміністративні процедури до потреб безпеки. З одного боку, така гнучкість є необхідною для забезпечення функціонування держави в кризових умовах, однак, з іншого боку, вона посилює відчуття нестабільності регуляторного середовища для інвесторів. Особливо чутливими до таких ризиків є іноземні інвестори, для яких визначальне значення мають гарантії захисту капіталу, прозорість процедур, можливість страхування воєнних і політичних ризиків, ефективність судового захисту та передбачуваність державної політики [4].

Водночас війна не лише ускладнила інвестиційну діяльність, а й сформувала нові інвестиційні пріоритети, безпосередньо пов’язані з потребами стійкості та відновлення держави. Зокрема, особливого значення набули оборонна промисловість, енергетична безпека, відновлення критичної інфраструктури, цифрові технології, кібербезпека, логістика, агропереробка, будівництво, виробництво матеріалів для відбудови, а також проєкти розвитку територіальних громад. Інвестиції у ці напрями мають не лише економічний, а й стратегічний характер, оскільки сприяють зміцненню національної безпеки, збереженню виробничого потенціалу, створенню робочих місць і підготовці основи для повоєнної модернізації України [3]. Отже, воєнний стан радикально змінив інвестиційне середовище, посиливши ризики, але водночас визначивши нові напрями інвестиційної активності, які мають стати основою державної політики відновлення та довгострокового розвитку.

Державне регулювання інвестиційної діяльності реалізується через систему взаємопов'язаних механізмів, спрямованих на створення сприятливого інвестиційного середовища, захист прав інвесторів, стимулювання вкладення капіталу в пріоритетні сфери та узгодження інвестиційних процесів зі стратегічними цілями держави. В умовах воєнного стану ці механізми набувають особливого значення, оскільки держава має не лише підтримувати економічну активність, а й мінімізувати ризики, пов'язані з безпековою нестабільністю, руйнуванням інфраструктури, обмеженістю фінансових ресурсів і потребою у масштабній повоєнній відбудові [4].

Базовим є нормативно-правовий механізм, який визначає правові умови здійснення інвестиційної діяльності, гарантії захисту прав інвесторів, порядок реалізації інвестиційних проєктів, особливості участі іноземного капіталу та відповідальність суб'єктів інвестиційного процесу. Його ефективність залежить від стабільності законодавства, прозорості процедур і реальної можливості захисту порушених прав. Водночас фінансово-економічний механізм забезпечує матеріальне стимулювання інвестицій через державне фінансування, грантові програми, пільгове кредитування, компенсаційні інструменти, державні гарантії та підтримку стратегічних галузей. В умовах війни особливо важливим стає частковий розподіл ризиків між державою, бізнесом і міжнародними партнерами [5].

Податковий механізм передбачає використання податкових стимулів, пільг, спеціальних режимів, підтримку індустріальних парків та заохочення реінвестування прибутку в пріоритетні напрями економіки. Водночас такі інструменти мають застосовуватися адресно й обґрунтовано, щоб не створювати надмірного навантаження на бюджет у період воєнної економіки. Інституційний механізм охоплює діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, агенцій супроводу інвестицій, міжнародних фінансових організацій і платформ відновлення. Його результативність залежить від чіткого розподілу повноважень, координації між різними рівнями управління, професійної спроможності інституцій та ефективної комунікації з інвесторами [4].

Важливе значення має адміністративно-організаційний механізм, пов'язаний зі спрощенням дозвільних процедур, дерегуляцією, зменшенням бюрократичних бар'єрів і супроводом інвестиційних проєктів. Надмірна складність адміністративних процесів може суттєво стримувати інвестиційну активність, тому в умовах відбудови необхідним є швидкий, прозорий і зрозумілий порядок реалізації проєктів. Інформаційно-комунікаційний механізм забезпечує доступ інвесторів до достовірної інформації про інвестиційні можливості, державні стимули, регіональні потреби та проєкти відновлення. Інвестиційні портали, цифрові платформи, відкриті реєстри та публічна звітність сприяють підвищенню прозорості, зменшенню корупційних ризиків і формуванню довіри до державної політики.

В умовах війни особливого значення набуває безпековий механізм, який охоплює страхування воєнних ризиків, гарантування захисту активів, підтримку релокації підприємств, визначення безпечніших територій для інвестування та поєднання інвестиційної політики з пріоритетами національної безпеки. Не менш важливим є міжнародно-координаційний механізм, пов'язаний із залученням фінансової допомоги, співпрацею з Європейським Союзом, Світовим банком, ЄБРР, урядами країн-партнерів та міжнародними інвесторами [5]. Отже, ефективність державного регулювання інвестиційної діяльності залежить від узгодженого застосування правових, фінансових, податкових, інституційних, адміністративних, інформаційних, безпекових і міжнародних інструментів, здатних сформувати прозоре, стійке й привабливе інвестиційне середовище для повоєнного відновлення України.

В умовах воєнного стану трансформація механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності полягає не лише в коригуванні окремих інструментів підтримки інвесторів, а передусім у зміні самої логіки державної інвестиційної політики. Якщо в довоєнний період основний акцент робився на загальному поліпшенні інвестиційного клімату, дерегуляції, податковому стимулюванні та залученні капіталу до різних секторів економіки, то в умовах війни інвестиційна політика набуває більш вибіркового, стратегічного й безпеково орієнтованого характеру. Пріоритетними стають ті напрями, які забезпечують економічну стійкість держави, підтримку критичної інфраструктури, обороноздатність, енергетичну безпеку, продовольчу стабільність, логістичну спроможність та функціонування територіальних громад [1].

Одним із ключових проявів такої трансформації є перехід від загального стимулювання інвестицій до підтримки стратегічно важливих і безпеково значущих сфер. Держава в умовах війни не може обмежуватися нейтральним створенням однакових умов для всіх інвесторів, оскільки обмеженість фінансових ресурсів і масштабність руйнувань потребують концентрації підтримки на проєктах, що мають найбільший суспільний, економічний і безпековий ефект. Саме тому особливого значення набувають інвестиції у відновлення енергетичних об'єктів, транспортної інфраструктури, житлового фонду, оборонно-промислового комплексу, цифрових сервісів, агропереробки та виробництва товарів критичного призначення.

Змінюється також роль держави у взаємодії з інвесторами. Вона дедалі більше виступає не лише як регулятор, що встановлює правила інвестиційної діяльності, а як гарант, координатор і партнер інвестора. Це передбачає формування системи державних гарантій, спрощення процедур супроводу інвестиційних проєктів, надання інформаційної підтримки, забезпечення координації між органами влади різних рівнів, а також залучення міжнародних партнерів до фінансування й страхування інвестицій. У цих умовах особливого значення набувають механізми розподілу ризиків між державою, бізнесом і міжнародними фінансовими організаціями.

Важливим напрямом трансформації є зростання ролі міжнародних гарантій і страхування воєнних ризиків. Для внутрішніх та іноземних інвесторів визначальним чинником стає не лише очікувана прибутковість проєкту, а й наявність механізмів компенсації можливих втрат, захисту активів і зменшення політичної та безпекової невизначеності. Тому інвестиційна політика України дедалі більше пов'язується з міжнародною фінансовою підтримкою, участю іноземних урядів, міжнародних фінансових організацій і донорських структур у створенні гарантійних, страхових та компенсаційних інструментів.

Окремого значення набуває переорієнтація інвестиційної політики на відновлення критичної інфраструктури та регіональний вимір відбудови. Інвестиційна діяльність у повоєнній перспективі має бути пов'язана не лише з відновленням окремих об'єктів, а й із комплексним розвитком територій, які зазнали руйнувань, втратили частину економічного потенціалу або потребують нової моделі соціально-економічного розвитку. Це зумовлює необхідність поєднання державної інвестиційної політики з регіональною політикою відновлення, стратегіями розвитку територіальних громад, програмами релокації бізнесу та планами просторового розвитку.

Суттєвою ознакою трансформації є цифровізація процедур супроводу інвестиційних проєктів. Використання цифрових платформ, відкритих реєстрів, електронних сервісів, публічних баз інвестиційних проєктів і систем моніторингу дає змогу підвищити прозорість державної політики, зменшити адміністративні бар'єри, прискорити комунікацію з інвесторами та забезпечити громадський контроль за використанням ресурсів відбудови. У цьому контексті цифровізація виступає не лише технічним інструментом, а й засобом підвищення довіри до держави.

Водночас трансформація механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності неможлива без посилення вимог до прозорості, підзвітності та антикорупційного контролю. Масштабність майбутньої відбудови, значні обсяги міжнародної допомоги та участь приватного капіталу потребують чітких процедур відбору проєктів, відкритої звітності, незалежного моніторингу й відповідальності за неефективне або непрозоре використання коштів. Отже, трансформація державного регулювання інвестиційної діяльності в умовах війни має комплексний характер і передбачає перехід від традиційної моделі стимулювання інвестицій до стратегічної, безпеково орієнтованої, цифровізованої та прозорої моделі управління інвестиційними процесами, здатної забезпечити економічну стійкість і повоєнне відновлення України.

Реалізація державної інвестиційної політики в умовах воєнного стану супроводжується комплексом проблем, які суттєво обмежують можливості залучення внутрішнього й зовнішнього капіталу. Передусім ідеться про високий рівень невизначеності для інвесторів, пов'язаний із тривалістю бойових дій, ризиком пошкодження або втрати активів, нестабільністю логістики, енергетич-

ними загрозами та складністю прогнозування майбутніх економічних умов. За таких обставин інвестори оцінюють не лише потенційну прибутковість проєкту, а й безпекові, політичні, регуляторні та інституційні ризики. Особливо стримувальним чинником залишається недостатній розвиток механізмів страхування воєнних ризиків, без яких значна частина приватного та іноземного капіталу не готова брати участь у довгострокових інвестиційних проєктах.

Суттєвою проблемою є також обмеженість державних фінансових ресурсів, оскільки в умовах війни пріоритетними напрямами бюджетного фінансування залишаються оборона, безпека, соціальний захист населення та підтримка критично важливих функцій держави. Це зумовлює залежність інвестиційних і відновлювальних процесів від міжнародної фінансової допомоги, грантових програм, кредитних ресурсів міжнародних організацій та участі урядів країн-партнерів. Водночас така залежність потребує високого рівня інституційної спроможності держави, прозорого планування, якісної підготовки проєктів і належної координації між центральними, регіональними та місцевими органами влади. Недостатня узгодженість дій між різними рівнями управління може призводити до дублювання повноважень, затягування процедур, неефективного розподілу ресурсів і втрати довіри з боку інвесторів та міжнародних партнерів.

Окрему загрозу становлять корупційні ризики у сфері відбудови, недостатня прозорість окремих процедур відбору й реалізації інвестиційних проєктів, а також нерівномірність інвестиційної привабливості регіонів. Території, які зазнали найбільших руйнувань або розташовані ближче до зони бойових дій, часто мають вищі потреби у відновленні, але водночас є менш привабливими для приватного капіталу через підвищені ризики. Крім того, значна частина територіальних громад потребує посилення управлінської спроможності у підготовці якісних інвестиційних пропозицій, техніко-економічних обґрунтувань, проєктної документації та комунікації з потенційними інвесторами [2].

Удосконалення механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності в період повоєнної відбудови має ґрунтуватися на формуванні стабільної, прогнозованої та інституційно узгодженої інвестиційної політики. Важливим завданням є удосконалення законодавчих гарантій захисту прав інвесторів, забезпечення реальної дієвості судового й адміністративного захисту, спрощення регуляторних процедур та підвищення передбачуваності державних рішень. Особливого значення набуває створення ефективної системи страхування воєнних і політичних ризиків за участю держави, міжнародних фінансових організацій та урядів країн-партнерів. Така система може стати одним із ключових інструментів повернення довіри інвесторів до українського ринку.

Перспективним напрямом є розвиток державно-приватного партнерства, підтримка індустріальних парків, територій пріоритетного розвитку та спеціалізованих інвестиційних режимів для проєктів, що мають стратегічне значення для відбудови. Водночас ці інструменти мають супроводжуватися

прозорими цифровими платформами для відбору, моніторингу та супроводу інвестиційних проєктів. Цифровізація процедур дасть змогу зменшити адміністративні бар'єри, забезпечити відкритість інформації про проєкти відновлення, посилити громадський контроль і знизити корупційні ризики. Не менш важливим є посилення ролі територіальних громад у формуванні інвестиційних пропозицій, оскільки саме на місцевому рівні найкраще ідентифікуються реальні потреби відновлення, наявні ресурси та потенціал розвитку [6].

Стратегічним орієнтиром удосконалення державної інвестиційної політики має стати її гармонізація з нормами та підходами Європейського Союзу, зокрема у сферах захисту прав інвесторів, конкуренції, прозорості державної допомоги, сталого розвитку, екологічної відповідальності та цифрового врядування. Важливим резервом для відбудови є також залучення української діаспори, міжнародного бізнесу та транснаціональних компаній до реалізації проєктів у сферах енергоефективності, інновацій, цифрової трансформації, агропереробки, логістики, будівництва та критичної інфраструктури. Отже, подолання проблем реалізації інвестиційної політики в умовах воєнного стану потребує переходу до комплексної моделі державного регулювання, у якій поєднуватимуться правові гарантії, фінансові стимули, страхування ризиків, цифрова прозорість, міжнародна координація та активна участь територіальних громад у процесах повоєнної відбудови.

Висновки. Отже, трансформація механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови є об'єктивною необхідністю, зумовленою зміною характеру інвестиційних ризиків, масштабами руйнувань, обмеженістю внутрішніх фінансових ресурсів і потребою у формуванні нової моделі економічної стійкості держави. Встановлено, що в умовах війни інвестиційна політика має переходити від загального стимулювання капіталовкладень до стратегічно орієнтованого регулювання, спрямованого на підтримку критичної інфраструктури, енергетичної безпеки, обороноздатності, регіонального відновлення та модернізації економіки. Ефективність такого регулювання залежить від узгодженого застосування нормативно-правових, фінансово-економічних, податкових, інституційних, адміністративно-організаційних, інформаційно-комунікаційних, безпекових і міжнародно-координаційних механізмів. Доведено, що ключовими умовами активізації інвестиційної діяльності мають стати стабільність і передбачуваність державної політики, захист прав інвесторів, запровадження дієвих інструментів страхування воєнних і політичних ризиків, цифровізація процедур супроводу інвестиційних проєктів, прозорість використання ресурсів відбудови, розвиток державно-приватного партнерства та посилення ролі територіальних громад. У перспективі саме поєднання національних пріоритетів, міжнародної фінансової підтримки, приватного капіталу та європейських стандартів управління здатне забезпечити формування стійкого, прозорого й інвестиційно привабливого середовища для повоєнного відновлення та довгострокового розвитку України.

Література

1. Хмарська І., Кучерява К., Клімова І. Особливості післявоєнного відновлення економіки України. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-31

2. Шаповалов М. Концептуальні засади післявоєнного відновлення економіки України. *Молодий вчений*. 2023. № 6(118). С. 99–104. DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-6-118-20

3. Гринів В., Клепанчук О. Роль інвестиційних процесів у післявоєнній відбудові торговельної галузі України. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2023. № 2. С. 179–188. DOI: https://doi.org/10.31891/mdes/2023-8-24

4. Штань М. В. Державна інвестиційна політика повоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*. 2024. № 66. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-39

5. Гришко В. І., Киричук Б. С. Євроінтеграція як запорука післявоєнного відновлення України: актуальні проблеми та перспективи розвитку. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. Вип. 4. С. 30–36. DOI: https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.1.5

6. Шевченко А. Е. Теоретичні засади дослідження державно-приватного партнерства як інструмента післявоєнної відбудови економіки України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Вип. 82. Ч. 2. С. 284–288. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.82.2.45

References

1. Khmarska, I., Kucheriava, K., & Klimova, I. (2022). Osoblyvosti pisliavoiennoho vidnovlennia ekonomiky Ukrainy [Features of post-war recovery of Ukraine's economy]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 42. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-31 [in Ukrainian].

2. Shapovalov, M. (2023). Kontseptualni zasady pisliavoiennoho vidnovlennia ekonomiky Ukrainy [Conceptual foundations of post-war recovery of Ukraine's economy]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, 6(118), 99–104. https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-6-118-20 [in Ukrainian].

3. Hryniv, V., & Klepanchuk, O. (2023). Rol investytsiinykh protsesiv u pisliavoiennii vidbudovi torhovelnoi haluzi Ukrainy [The role of investment processes in the post-war reconstruction of Ukraine's trade sector]. *Modeling the Development of the Economic Systems*, 2, 179–188. https://doi.org/10.31891/mdes/2023-8-24 [in Ukrainian].

4. Shtan, M. V. (2024). Derzhavna investytsiina polityka povoiennoho vidnovlennia [State investment policy of post-war recovery]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 66. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-39 [in Ukrainian].

5. Hryshko, V. I., & Kyrychuk, B. S. (2022). Yevrointehratsiia yak zaporuka pisliavoiennoho vidnovlennia Ukrainy: aktualni problemy ta perspektyvy rozvytku [European integration as a guarantee of post-war recovery of Ukraine: Current problems and development prospects]. *Pivdennoukrainskyi pravnychyi chasopys – South Ukrainian Law Journal*, 4, 30–36. https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.1.5 [in Ukrainian].

6. Shevchenko, A. E. (2024). Teoretychni zasady doslidzhennia derzhavno-pryvatnoho partnerstva yak instrumenta pisliavoiennoi vidbudovy ekonomiky Ukrainy [Theoretical foundations of the study of public-private partnership as an instrument of post-war reconstruction of Ukraine's economy]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia: Pravo – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law*, 82(2), 284–288. https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.82.2.45 [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 11.05.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.05.2026